

การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแลสุขภาพประชาชน  
อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกะทู้ม้วน จังหวัดสมุทรสาคร



นายชรินทร์ ศึกษากิจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0752-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PARTICIPATION OF THE SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION MEMBERS IN PROVIDING  
HEALTHCARE TO PEOPLE OF BANNPHEAO AND KRATUMBAN DISTRICT,  
SAMUTSAKHON PROVINCE.

Mr. Charin Suksakit

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the Degree of Master of Science in Community Medicine  
Department of Preventive and Social Medicine

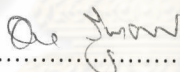
Faculty of Medicine  
Chulalongkorn University  
Academic Year 2001  
ISBN 974-17-0752-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการดูแลสุขภาพ  
ประชาชน อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกะทู้ม้าน จังหวัดสมุทรสาคร  
โดย นายชรินทร์ ศึกษากิจ  
สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน  
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์นายแพทย์บดี ธนะมัน  
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์นายแพทย์อานนท์ วรยิ่งยง

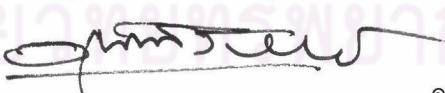
คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

  
..... คณบดีคณะแพทยศาสตร์  
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

  
..... ประธานกรรมการ  
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์องอาจ วิพุธศิริ)

  
..... อาจารย์ที่ปรึกษา  
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์บดี ธนะมัน)

  
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม  
(อาจารย์นายแพทย์อานนท์ วรยิ่งยง)

  
..... กรรมการ  
(นายแพทย์ลือชา วรรัตน์)

ชรินทร์ ศึกษากิจ :การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแลสุขภาพประชาชน  
อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร (PARTICIPATION OF THE SUB-  
DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION MEMBERS IN PROVIDING HEALTHCARE  
TO PEOPLE OF BANNPHAEO AND KRATUMBAN DISTRICT, SAMUTSAKHON PROVINCE.)

อ. ที่ปรึกษา: รศ.นายแพทย์ตี ธนมัน, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.นายแพทย์อานนท์ วรยิ่งยง 203 หน้า.  
ISBN 974-17-0752-5.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ในการดูแลสุขภาพประชาชนใน 5  
ด้านได้แก่ การศึกษาชุมชน การวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล  
และ เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของสมาชิก อบต. ตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล,  
เศรษฐกิจและสังคม, ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง  
หมด 278 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับ 195 คน

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต.อำเภอกระทุ่มแบนในการดูแลสุขภาพประชาชนโดย  
ภาพรวมมากกว่า สมาชิกอบต.อำเภอบ้านแพ้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < 0.001$ ) แต่ใน 5 ด้านพบว่า ด้าน  
การดำเนินงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p = 0.003$ ) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สมาชิก  
อบต. บ้านแพ้วมีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการรับผลประโยชน์(3.50) ซึ่งต่างจากอำเภอ  
กระทุ่มแบนพบว่า คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดในด้านการดำเนินงาน(3.67)

การเปรียบเทียบในการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. พบว่า คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของสมาชิก  
อบต.อำเภอบ้านแพ้วในการดูแลสุขภาพประชาชนโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ( $p$   
 $< 0.05$ ) ตาม อายุ ระดับการศึกษา ภูมิภาค ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน การร่วมทำกิจกรรมด้านสาธารณสุข  
กับสถานีนอนามัย การร่วมในกระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมด้านสาธารณสุขกับโรงพยาบาลชุมชน การได้  
รับข้อมูลข่าวสาร และชั้นของ อบต. ส่วนคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. อำเภอกระทุ่มแบนใน  
การดูแลสุขภาพประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ( $p < 0.05$ ) ตามระดับการศึกษา ระยะเวลาดำรง  
ตำแหน่ง การร่วมทำกิจกรรมด้านสาธารณสุขกับสถานีนอนามัย การร่วมในกระบวนการบริหารจัดการกิจกรรม  
ด้านสาธารณสุขกับสถานีนอนามัย จำนวนหมู่บ้าน และรายได้ของ อบต.

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนที่พบมากที่สุดคือ การขาดความรู้/ประสบการณ์  
รองลงมาคือ ขาดวัสดุอุปกรณ์/เทคโนโลยี และ ขาดงบประมาณในการสนับสนุน

ข้อเสนอแนะควรพัฒนาความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของสมาชิกอบต. ในงานสาธารณสุขและพัฒนา  
ทักษะในกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนางานสาธารณสุข และอบต.ควรส่งเสริมและสนับสนุน  
ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านสาธารณสุขและการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัว และชุมชน

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อผู้นิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

## 4375215430 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE

KEY WORD: PARTICIPATION / SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION/ HEALTHCARE/ CHARIN SUKSAKIT: PARTICIPATION OF THE SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION MEMBERS IN PROVIDING HEALTHCARE TO PEOPLE OF BANNPHEAO AND KRATUMBAN DISTRICT , SAMUTSAKHON PROVINCE . THESIS ADVISOR : SSOC. PROF. BODI DHANAMUN, THESIS COADVISOR LECTURER. ARNOND VORAYINGYONG, 203 pp. ISBN 974-17-0752-5.

The Purposes of this descriptive study were to explore and compare the participation rates of members of sub- district administrative organization (MSAO) in supporting healthcare to people of Bannphaeo and Kratumban district in five dimensions: community assessment, planning, implementation, profit, follow up and evaluation. A total of 278 members of sub-district administrative organization were included for interviewing and 195 were respondents.

The results of this study showed that the overall mean score of participation rate of MSAO at Kratumban district was higher than the rate of MSAO of Bannphaeo district statistically significant difference ( $p < 0.01$ ). However, in terms of 5 dimensions there was only implementation dimension that had statistical significant difference between the two groups of MSAO ( $p = 0.003$ ). Further analysis revealed that the highest mean score rated by the MSAO of Bannphaeo was profit (3.50) in contrast with the MSAO of Kratumban district significantly had given to implementation (3.67).

The factors which influence to participation rate of MSAO of Bannphaeo district was their by age, education level, domicile, duration of residence, participation in public health center activities, participation in community hospital activities management, information, state of organization while the Kratumban's was their education level, duration of work position , participation in public health center activities, participation in public health center activities management, number of village, income of organization.

Major problems for the participation rate of MSAO were lack of knowledge, experiences, support budgets, and technologies.

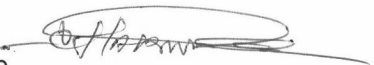
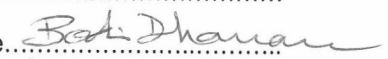

The recommendations from this research include improvement of knowledge about their roles in developing public health process. Sub- district Administrative Organization should promote and support people to be participate in health and healthcare for individual, and community.

Department of Preventive and Science Medicine  
Field of study Science in Community Medicine  
Academic year 2001

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advors's signature.....

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์นายแพทย์ บดี ธนะมั่น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์นายแพทย์อานนท์ วรยิ่งยงอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และรองศาสตราจารย์นายแพทย์พรชัย ศรัณย์กุล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือ และชี้แนะในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์นายแพทย์องอาจ วิพุธศิริ ที่กรุณามาเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ อาจารย์นายแพทย์ลือชา วนรัตน์ ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกคนประจำภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณสุรศักดิ์ เนียมปาน และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาการทำวิจัยนี้

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ท่านปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในอำเภอบ้านแพ้วและ อำเภอกะทู้แม่บั้น ที่กรุณาให้ข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างดียิ่ง รวมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
 ชรินทร์ ศึกษากิจ  
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
สมมุติฐานการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ตัวแปร.....	7
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	8
ปัญหาทางจริยธรรม.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	10
องค์การบริหารส่วนตำบล.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
รูปแบบการวิจัย.....	41
ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
ระยะเวลาดำเนินการวิจัย.....	42

บทที่	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ).....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ส่วนที่ 1 การตอบกลับของข้อมูล.....	49
ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล.....	50
ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม.....	51
ส่วนที่ 4 ข้อมูลปัจจัยด้านประสบการณ์.....	53
ส่วนที่ 5 ข้อมูลปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม.....	56
ส่วนที่ 6 การมีส่วนร่วมของสมาชิกอบต.ในการดูแลสุขภาพประชาชน.....	60
ส่วนที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ ประชาชนของสมาชิกอบต.อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกะทู้มแบน.....	77
ส่วนที่ 8 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ ประชาชนของสมาชิกอบต.อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกะทู้มแบนทั้ง 5 ด้าน กับตัวแปรต้น.....	83
ส่วนที่ 9 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ.....	104
5. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการศึกษา.....	111
อภิปรายผลการศึกษา.....	123
ข้อเสนอแนะ.....	125
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	138
รายการอ้างอิง.....	139
ภาคผนวก.....	145
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม.....	146
ภาคผนวก ข. พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล.....	157
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	203



## สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอและตำบล.....	41
4.1 จำนวนและร้อยละของการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอำเภอ.....	49
4.2 จำนวนและร้อยละของสมาชิกอบต. จำแนกตามปัจจัยลักษณะบุคคลและอำเภอ.....	50
4.3 จำนวนและร้อยละของสมาชิกอบต. จำแนกตามปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมและอำเภอ.....	52
4.4 จำนวนและร้อยละของสมาชิกอบต. จำแนกตามปัจจัยด้านประสบการณ์และอำเภอ.....	54
4.5 จำนวนและร้อยละของสมาชิกอบต. จำแนกตามปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและอำเภอ.....	57
4.6 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนของสมาชิกอบต. อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกระทุ่มแบนจำแนกรายด้าน.....	60
4.7 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้วด้านการศึกษา ชุมชน จำแนกรายข้อ.....	61
4.8 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้วด้านการวางแผน จำแนกรายข้อ.....	63
4.9 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้วด้านการดำเนินงาน จำแนกรายข้อ.....	64
4.10 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้วด้านการรับผลประโยชน์ จำแนกรายข้อ.....	67
4.11 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้วด้านการติดตามและประเมิน ผลจำแนกรายข้อ.....	68
4.12 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอกระทุ่มแบนด้านการศึกษา ชุมชน จำแนกรายข้อ.....	70
4.13 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอกระทุ่มแบนด้านการวางแผน จำแนกรายข้อ.....	71
4.14 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอกระทุ่มแบนด้านการดำเนินงาน จำแนกรายข้อ.....	72
4.15 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอกระทุ่มแบนด้านการรับ ผลประโยชน์ จำแนกรายข้อ.....	75
4.16 ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอกระทุ่มแบนด้านการติดตามและ ประเมินผลจำแนกรายข้อ.....	76
4.17 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนของสมาชิกอบต. อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกระทุ่มแบนจำแนกตามกิจกรรม.....	79

## สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.18 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรายด้านและระดับนัยสำคัญทางสถิติจำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล อำเภอบ้านแพ้ว.....	84
4.19 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรายด้านและระดับนัยสำคัญทางสถิติจำแนกตามปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม อำเภอบ้านแพ้ว.....	86
4.20 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรายด้านและระดับนัยสำคัญทางสถิติจำแนกตามปัจจัยด้านประสบการณ์ อำเภอบ้านแพ้ว.....	88
4.21 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรายด้านและระดับนัยสำคัญทางสถิติจำแนกตามปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อำเภอบ้านแพ้ว.....	91
4.22 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรายด้านและระดับนัยสำคัญทางสถิติจำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล อำเภอกระทุ่มแบน.....	93
4.23 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรายด้านและระดับนัยสำคัญทางสถิติจำแนกตามปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม อำเภอกระทุ่มแบน.....	95
4.24 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรายด้านและระดับนัยสำคัญทางสถิติจำแนกตามปัจจัยด้านประสบการณ์ อำเภอกระทุ่มแบน.....	98
4.25 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรายด้านและระดับนัยสำคัญทางสถิติจำแนกตามปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อำเภอกระทุ่มแบน.....	100
4.26 สรุประดับนัยสำคัญทางสถิติของการมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านจำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ และอำเภอ.....	101
4.27 ร้อยละของระดับความสำคัญของปัญหาการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพอำเภอบ้านแพ้ว.....	104
4.28 ร้อยละของระดับความสำคัญของปัญหาการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพอำเภอกระทุ่มแบน.....	105
4.29 จำนวนและร้อยละของสมาชิกอบต.ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้ว.....	107
4.30 จำนวนและร้อยละของสมาชิกอบต.ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้ว.....	108

## สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
แผนภูมิที่ 2.1 ผังโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล.....	18
แผนภูมิที่ 2.2 กรอบภารกิจของอบต.ในการดูแลสุขภาพประชาชน.....	26
แผนภูมิที่ 2.3 ภาพลักษณ์ระบบสุขภาพแห่งชาติ.....	29
แผนภูมิที่ 2.4 การดูแลและแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน.....	31



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย